

Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education

Siste sammendragsrapport

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

RAISING THE ACHIEVEMENT OF ALL LEARNERS IN INCLUSIVE EDUCATION

Siste sammendragsrapport

RAISING THE ACHIEVEMENT
OF ALL LEARNERS IN INCLUSIVE EDUCATION

European Agency for Special Needs and Inclusive Education (Agency) er en uavhengig og selvstyrende organisasjon. Agency finansieres av utdanningsdepartementene i dets medlemsland og av EU-kommisjonen. Vi mottar også støtte fra EU-parlamentet.

Delfinansiert av
EU-programmet
Erasmus+

Dette produktet er finansiert med støtte fra Europakommisjonen. Forfatteren er alene ansvarlig for innholdet i denne publikasjonen. Kommisjonen har ikke ansvar for videre bruk av informasjon som finnes i rapporten.

Synspunktene som kommer til uttrykk i dette dokumentet, er uttrykt av enkeltindivider og støttes ikke nødvendigvis av Agency, dets medlemsland eller Kommisjonen.

Redaktører: Verity J. Donnelly og Anthoula Kefallinou, Agency-ansatte

Det er tillatt å bruke utdrag av dokumentet så sant det angis tydelig referanse til kilden. Det skal henvises til denne rapporten på følgende måte: European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2017. *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Siste sammendragsrapport*. (V.J. Donnelly og A. Kefallinou, redaktører). Odense, Danmark

Denne rapporten tilgjengelig på 25 språk og elektronisk format på nettsiden til Agency: www.european-agency.org

Dette er en oversettelse av den originale engelske teksten. Vis til den originale teksten om det skulle oppstå tvil om nøyaktigheten til informasjonen i oversettelsen.

ISBN: 978-87-7110-737-1 (elektronisk)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2017

Sekretariatet
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tlf: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüssel-kontoret
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tlf: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	5
BAKGRUNN	6
PROSJEKTRESULTATER	7
ANBEFALINGER	9
Anbefalinger for skoleledere og lærere	10
Forslag for systemledere og beslutningstakere	12
PROSJEKTUTBYTTE	13
REFERANSER	14

INNLEDNING

Den høye prisen for mislykkethet på skolen og ulikhet for individer – og for samfunnet ellers – blir i stadig større grad anerkjent på tvers av Europa. Å bedre skoleprestasjoner for alle elever blir ansett ikke bare som et politisk initiativ, men som en etisk nødvendighet.

På etterspørsel fra medlemslandene utførte European Agency for Special Needs and Inclusive Education (Agency) prosjektet Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education (RA) [Bedre skoleprestasjoner for alle elever i inkluderende opplæring (RA)] (2014–2017). Prosjektet undersøkte tilnærminger som direkte eller indirekte påvirker unge menneskers motivasjon og læringskapasitet. Slike tilnærminger vil sannsynligvis øke deltakelse og engasjement, hjelpe til med å redusere antall tidlig frafall og til syvende og bedre skoleprestasjoner for alle elever.

RA-prosjektet involverte elever, lærere, skoleledere, forskere og foreldre/forsøgere, samt lokale og nasjonale beslutningstakere. Prosjektet stilte seg på å utforske pedagogiske strategier og undervisningstilnærminger som best støtter læring, og som er effektive i å bedre skoleprestasjoner for alle elever. Det utforsket også måter skoleledere kan støtte på:

- utviklingen, implementeringen og oppfølgingen av informasjon og prosesser for å bedre skoleprestasjoner;
- deltakelsen av elever og foreldre/omsorgsgivere i opplæringsprosessen;
- «målingen» av alle former for realisering og analyse av utfall for å ytterligere informere utvikling.

Disse temaene ble vurdert i forhold til nasjonal og lokal politikk. Prosjektet undersøkte hvordan retningslinjer effektivt kan støtte læringsfelleskap med å foreta organisatorisk utvikling og hjelpe alle aktører med å jobbe sammen for å bedre skoleprestasjoner for alle elever.

De følgende landene deltok i prosjektet: Belgia (den flamsk- og fransktalende delen), Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Island, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Litauen, Luxembourg, Malta, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia (England, Nord-Irland, Skottland og Wales), Sveits, Sverige, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

Tre læringsfelleskap var fokuset for praktiske aktiviteter i prosjektet:

- Istituto Tecnico Agrario Sereni (videregående skole) og Istituto Comprensivo Antonio Rosmini (barne- og ungdomskole), Roma, Italia
- Skolegruppe i Łajski (barne- og ungdomsskole), Wieliszew kommune, Polen

- Calderglen Learning Community (Calderglen videregående og Sanderson videregående – samlokaliserte tradisjonelle og spesialskoler), East Kilbride, Storbritannia (Skottland).

Alle deltakende Agency-medlemsland utnevnte to deltakere (en forsker og en skoleleder) som skulle involveres i prosjektet. Hver deltaker var knyttet til ett av læringsfelleskapene, og besøkte det to ganger i løpet av prosjekts løp. Hvert læringsfelleskap identifiserte prioriteter for arbeid og mottok støtte fra et nettbasert prosjektforum. En litteraturgjennomgang forsynte relevant forskningsbevis for prosjektarbeidet (se: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learner-s-in-inclusive-education-literature).

Læringsfelleskapene utførte en selvevaluering i starten av den praktiske arbeidsfasen, og igjen mot slutten av prosjektet. Du kan lese mer om selvevalueringen på: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review.

Ytterlige bevis til prosjektet ble hentet via detaljerte rapporter og eksempler på regelverk og praksis, for å bedre skoleprestasjoner hos elever fra mange av de deltakende landene. Landrapportene, sammen med prosjektrammeverkets prinsipper, er tilgjengelig på: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement.

Prosjektmetodologien beskrives i sin helhet i tillegget til oversiktsrapporten *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice [Bedre skoleprestasjoner for alle elever i inkluderende opplæring: Lærdom fra europeisk politikk og praksis]* (Se: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview).

BAKGRUNN

RA-prosjektarbeidet ble underbygget av FNs konvensjon om barns rettigheter (1989) og FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (2006). Disse gir et rammeverk for en rettighetsbasert tilnærming for alle elever. FN-komiteen om personer med funksjonshemming tilbyr ytterlige veiledning i dets *General Comment No. 4 [generell kommentar nr. 4]* (2016) ang. retten til inkluderende opplæring (se: www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx). Disse konvensjonene, sammen med FNs bærekraftige utviklingsmål 4 – til å «sikre inkluderende og rettferdig kvalitetutdanning og fremme livslange læringsmuligheter for alle» (FN, 2015) – støtter rettigheten til undervisning for elever med funksjonshemming. De sørger for at slike elever ikke marginaliseres eller ekskluderes fra ordinær opplæring (European Agency, 2015).

RA-prosjektet fokuserte ikke på inkludering i seg selv, men på oppnåelse av verdsatte resultater for alle elever. Inkludering er et underliggende prinsipp som lar skoler bli bedre på å svare til forskjellene hos individuelle elever. På denne måten øker skoler deres evne til å gi rettferdig og høykvalitets utdanning til alle.

Prosjektet var også på linje med prinsippene og prioritetene satt til europeisk nivå. *Conclusions on Inclusion in Diversity to achieve a High Quality Education for All [Konklusjoner om inkludering i mangfold for å oppnå høykvalitets utdanning for alle]* understreker at: «likestilling og likeverdighet er ikke identiske og utdanningsystemer må bevege seg vekk fra den tradisjonelle 'én størrelse passer alle'-mentaliteten» (Rådet for Den europeiske union, 2017, s. 4). Europakommisjonen (2017) tilsier at utvikling av kapasiteten og rollen til lærere og skoleledere er essensiell for å gi en klar strategisk visjon og lederskap som forbedrer alle elevers erfaring og resultater – gjennom regelverk som er både inkluderende og fleksible.

RA-prosjektet adresserer problemer som påvirker erfaringene til alle elever fra diverse bakgrunner som står ovenfor forskjellige utfordringer under utdanning. Dette gir en syntese av informasjon fra forskjellige undervisningssystemer, med eksempler på bevisinformerte tilnærminger som fremmes av både regelverk og praksis for å muliggjøre suksess for elevene.

PROSJEKTRESULTATER

RA-prosjektet opprettet et læringsfelleskap for hele Europa, og brakte sammen forskjellige perspektiver. Det oppfordret deltakere til å gå utover kun informasjonsformidling, og i stedet kritisk undersøke politikk og tenke kreativt rundt logikken for deres egen praksis. Undersøkelse av prosjektets læringsfelleskap fremhevet nødvendigheten av å gjøre det beste ut av ressursbruken ved å ta i bruk intellektuell og sosial kapital for organisatorisk utvikling, endring og vekst.

Som nevnt ovenfor forsterket prosjektet behovet til å gå fra kompensierende tilnærminger, mot mer pro-aktive intervensjoner og forebyggingstilnærming som øker kapasiteten til alle skoler for å gi høykvalitetsstøtte til alle elever. Prosjektet støtter perspektivet av inkluderende opplæring som en «megastrategi» for å bedre skoleprestasjoner for alle elever (Mitchell, 2014, s. 27) ved å gi utfordringer som utvikler lærerpraksis, skoleledelse og organisering.

Arbeidet til prosjektets læringsfelleskap har vist fordelene med:

- mål for å adressere helsen og velferden for alle elever, og støtte de til å forstå at evner og kvaliteter kan utvikles gjennom fokusert, hardt arbeid og utholdenhet.

- fleksible læremuligheter som gir kontinuitet og fremgang gjennom utdanningsfasene og sikrer relevansen av læringen til liv og arbeid;
- delt lederskap og økt samarbeid med skoleansatte;
- partnerskap med foreldre, forsørgere og familier, for å kunne øke læreaspirasjoner og deltakelse;
- involvering fra lokalt samfunn og ansatte for å øke relevansen til pensum og arbeidsmuligheter.

Prosjektet uthever også behovet for å overvåke skoleutvikling gjennom en «inkluderingslense». Det burde være et fokus på likeverdighet på tvers av alle skolestrukturer og prosesser (f.eks. elevgrupperinger, allokering av ansatte, tilgang til læreplan og videre aktiviteter, akkreditering av læring og kvalifikasjoner, ressursfordeling). Elevoppgjør og -realisering bør også analyseres for å sikre like muligheter for å oppnå resultater som har betydning for fremtidig suksess.

RA-prosjektarbeidet fremmer også problemet om ansvarlighet og behovet for å løse konflikt mellom markedsbaserte reformer og likeverdighet, med et bredere mål om oppnåelse utover formelle tester. Slike mål inkluderer personlige, sosiale og bredere oppnåelser, og akademisk oppnåelse. Når elever ble konsultert under konferansen til RA-prosjektet, varierte synene deres på suksess. Dette forsterker behovet for å flytte oss vekk fra snevre, standardiserte oppnåelsesmål, mot mer personaliserte måter å verdisette bredere og mer autentiske resultater.

RA-prosjektets spørreundersøkelse viste at fokus på kontinuerlig støtte for lærere og skoleledere kan forbedre skolens evner til å bedre skoleprestasjoner for alle elever. Prosjektets praktiske arbeid viste også måter å bygge læreres profesjonelle kunnskap og ekspertise på for å møte elevenes ulike behov. Dette vil gi lærere muligheten til å utvikle mer innovative måter å organisere læring for alle. Slik kunnskap kan introduseres gjennom skaping av nettverk, både innenfor og utenfor læringsfelleskapet (f.eks. med lokale universiteter, andre skoler/høgskoler og lokale spesialister) for å øke kapasiteten for bevisinformert praksis innenfor skolen.

I RA-undersøkelsen rapporterte kun noen få land om systematisk bruk av aktørundersøkelser for kvalitetssikringsformål, selv om disse kan ha en stor medvirkning for skoleutviklingsprosesser. I løpet av prosjektet ble skoleledere og underviser oppmuntret til å jobbe med en syklisk selvevalueringsprosess sammen med andre (for mer informasjon, gå til: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review). Prosjektet styrket ideen om at det er essensielt for skoleutvikling å overvåke kvaliteten til utdanning. Dette fører til en dypere forståelse for strukturer og prosesser, og hvordan de påvirker resultater for alle elever.

Og til slutt, prosjektresultatene har uthevet bestemmelser som overgår likeverdige muligheter for å sørge for inkludering og fremskritt mot likeverdighet. En vanlig egenskap for disse bestemmelsene er at alle deltakere – lærere, elever, ledere – utvikler en «vekstmentalitet», som anser hardt arbeid og utholdenhet som bidrag til suksess.

ANBEFALINGER

RA-prosjektarbeidet har vist at for å oppnå både utmerkethet og likeverdighet i høykvalitets utdanningssystemer, er det nødvendig med spesifikke tiltak. Disse omfatter:

- gi ressurser til skoler og systemer for å gjøre det mulig for dem å opptre så tidlig som mulig for å støtte elever som gjør det dårligere og de som risikerer å droppe ut;
- tilby innovative tilnærminger og personaliserte veier for diverse elever;
- støtte sterke strategiske lederskap som setter høy verdi på likeverdighet og bedre resultater for alle elever.

Tiltakene ovenfor peker mot behovet for en omfattende oversikt over hele systemet for å sikre overenstemmelse mellom forskjellige systemnivåer og regelverk. Det er viktig å huske på at anbefalinger på skolenivå trenger en støttende politisk kontekst på regionalt/nasjonalt nivå hvis de skal kunne lykkes i praksis.

RA-prosjektaktivitetene har styrket ideen om at inkludering – og å bedre skoleprestasjoner – på skoler påvirkes, for eksempel, av pedagogikk, lærestøtte, lederskap, velferden til elevene og deltakelse, pensum, samarbeid, skoleorganisasjon og støttesystemer. Disse nøkkelområdene ble utforsket i løpet av prosjektet og ga eksempler på hvordan regelverk og praksis kan bringes fremover på både nasjonale og skole-/lokale nivåer. Prosjektet fokuserte også på regelverk og praksis for å utvikle den samlede kapasiteten til alle deltakere og, først og fremst, elevene selv for å fremme skoleutvikling.

Prosjektets anbefalinger nedenfor fokuserer på to hovedmålgrupper:

- Skoleledere og lærere
- Systemledere (ved lokalt/regionalt eller nasjonalt nivå) og beslutningstakere.

RA-prosjektfunnene styrker resultatene og anbefalingene til tidligere Agency-arbeid, som også er uthevet nedenfor.

Anbefalinger for skoleledere og lærere

Skoleledere spiller en nøkkelrolle i enhver utdanningsreform. De må prioritere likeverdighet og utmerkethet for alle gjennom beslutningstaking, noe som påvirker lærergrupper, fordeling av ansatte, tilgang til pensum og akkrediteringsmuligheter og

fordeling av ressurser. Det følger at de må også vise forpliktelse til pågående faglig læring for alle lærere og andre atkører.

Skoleledere og lærere bør:

- **Bygging av et sterkt ledelsesteam og distribuering av oppgaver mellom aktører for å sikre bærekraft og sikkert engasjement.** Hovedoppgaver inkluderer effektiv bruk av intern og eksternt data/informasjon for å sikre at utviklinger (innen undervisning og læring, læreplan, vurdering og skoleorganisering) tilbyr like muligheter for alle elever og at alle aktører er involvert i skolevurderingen og utviklingen.
- **Utvikle en skolekultur som støtter respektfull interaksjon mellom alle aktører.** Språk som brukes for å omtale elever, bør avstå fra merking/kategorisering. Alle ansatte bør ta ansvar for suksessen og velferden til alle elever innenfor fleksible organisasjonsformer. Dialog bør ha fokus på «hensiktsrettet planlegging for alle elevers suksess» (EENET, 2017) for å tilby personifiserte muligheter for fremgang. Det bør også inkludere å høre på elevstemmer og – på denne måten – øke deltakelse og engasjement.
- **Sikre bevis-informert utdanning og læring.** Skoler bør aktivt ta del i forskning for å støtte opp under innovative tilnærminger for å gi alle elever muligheten til fremgang. Systemer/partnerskap bør utvikles for å sikre tilgang til gjeldende forskningsbevis. De bør også støtte skolebasert forskningsaktivitet, med en passende tidsmengde satt av for denne formen for tverrfaglig læring og utvikling.

RA-prosjektets aktiviteter har videre bygget opp under anbefalinger fra tidligere Agency-prosjekter som oppfordrer skoleledere og lærere til å:

- **Tilby en fleksibel læreplan for å sikre relevans for alle elever.** Dette bør overgå akademisk innhold for å inkludere et flere egenskaper som forberedelse for livet, arbeidslivet og personlig utvikling (f.eks. personlige/sosiale evner, kunst, sport osv.). Skoler bør opprette muligheter for valgalternativer for å øke engasjement, og bør ta hensyn til nye videre utdannings-, opplærings- og ansettelsesmuligheter slik at de kan forberede alle unge mennesker på å flytte seg mot positive og bærekraftige destinasjoner.
- **Utvikle «vurderingsferdigheter» hos lærere og andre deltakere** for å la dem:
  - bruke vurderingsinformasjon med elever for å støtte videre utdanning;
  - jobbe sammen med kollegaer og dele deres forståelse angående standarder og vurderinger om elevfremdrift, for å kunne vedlikeholde høye forventninger for alle;

- **Bygg strukturer/prosesser som støtter samarbeid med familier og spesialisttjenester** (f.eks. fagfolk innen helsesektor, sosialtjenester, osv.) for å bedre støtten for alle elever, særlig de med funksjonshemninger og mer komplekse støttebehov. Spesialistkunnskap bør deles for å bygge kapasitet/evner blant alle aktører innen læringsfelleskapet og for å unngå stigmatisering/segregering av elever.

Forslag for systemledere og beslutningstakere

I følge nylige undersøkelser og prosjektbevis, bør systemledere og beslutningstakere støtte tilnærminger basert på samarbeid i og blant skoler. De må også sørge for at skoleledere kan jobbe strategisk for å bygge kapasitet hos alle ansatte. Tildeling og fordeling av ansatte til skoler/læringsfelleskap må holdes stabil over tid for å vedlikeholde effektive forhold, og sørge for mer rettferdige resultater og høyere realisering for alle elever.

Systemledere og beslutningstakere bør:

- **Utvikle måter å samle og dele informasjon om «hva som fungerer»** for å sikre at bevis er et utgangspunkt når man formulerer politisk utvikling, implementering og evaluering. Skoler/læringsfelleskap bør samarbeide for å utvikle bevis-informert praksis, ledelsesutvikling og kontinuerlig faglig utvikling for lærere.

RA-prosjektets aktiviteter, i samsvar med tidligere Agency-prosjekter anbefaler også systemledere og beslutningstakere å:

- **Legge til rette for nasjonal dialog for å kunne utvikle en delt forståelse om inkluderende opplæring.** Inkluderende opplæring bør anses som et prinsipp som underbygger fremdrift og realisering for alle elever i et system som sørger for like muligheter for alle, i stedet for å fokusere på plasseringsproblemer eller kompensierende tilnærminger.
- **Øk samarbeid mellom nasjonale ministre/avdeling som spiller en nøkkelrolle i utdanning og støtte for elever og familiene deres.** Slikt samarbeid bør bidra til politikk for felles arbeid mellom tjenester på lokalt nivå for å sikre effektivt samarbeid rundt elever/familier med høye behovsnivåer i hvert felleskap. Nasjonal politikk bør også støtte læringsfelleskap i deres streben etter å arbeide i nærere kontakt med foreldre/familier og anerkjenne dette som en hovedfaktor i elevenes suksess.
- **Sikre klarhet rundt funksjoner av underveis- og summativ vurdering og jobbe mot et vurderingssystem som passer til formålet og inkluderer alle elever.** Vurderings- og akkrediteringssystemer bør utvikles for å gjenkjenne omfattende læring og suksess, samt akademisk oppnåelse og sikre at forskjellige «baner» blir verdsatt på lik linje.

Dette bør omfatte egnede muligheter for elever som erfarer mer komplekse lærevansker (slik som kognitive funksjonshemminger).

- **Sørg for at regelverk for grunnutdanning av lærere og kontinuerlig faglig utvikling fokuserer på inkluderende opplæring, likeverdighet og mangfold.** Grunnutdanning av lærere og kontinuerlig faglig utvikling bør utvikle læreres holdninger, verdier og kompetanse og gi dem muligheten til å bruke bevis og effektivt reflektere over og evaluere deres eget arbeid for å sikre forbedringer med et fokus på positive utfall for alle elever.

- **Foreta en gjennomgang av ansvarlighet og kvalitetssikringsmekanismer for å sikre at de er sammenhengende og støtter inkluderende utvikling.** Slike strukturer og prosesser bør tilby informasjon om tilgang og likeverdighet når det gjelder inngangsdata og resultater på måter som ikke fordreier praksis eller marginaliserer sårbare elever. De bør også bemyndige skoler til å fokusere på fremgangen og realisering for alle elever, og ikke kun på hva som kan måles.

Til slutt, beslutningstakere må investere kortsiktig, noe som potensielt kan spare penger på lengre sikt. De må også planlegge en realistisk tidsramme for enhver reform. Disse punktene har implikasjoner for beslutningstaking innenfor politiske sirkler som kan være for korte til å se påvirkningen av introduserte endringer.

Slike endringer må adressere ulikheter på samfunns- og utdanningsplan på en holistisk måte gjennom forandring på stor skala. Intervensjon på liten skala kan ikke kompensere for ulikheter innenfor et system som i seg selv er urettferdig.

PROSJEKTUTBYTTE

Mer informasjon finnes på prosjektets nettområde: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement. Dette inkluderer prosjektets rammeverkets prinsipper og rapporter om individuelle lands tilnæringer for å bedre skoleprestasjoner. Prosjektet har også produsert følgende utgangsdata:

- En prosjektoversiktsrapport: *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice [Bedre skoleprestasjoner for alle elever i inkluderende opplæring: Lærdom fra europeisk politikk og praksis]*. Se: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview

- *Raising the Achievement of All Learners: A Resource to Support Self-Review [Bedre skoleprestasjoner for alle elever: en ressurs til selvevaluering]*. Se: www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-self-review
- *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education – Literature Review [Bedre skoleprestasjoner for alle elever i inkluderende opplæring – litteraturanmeldelse]*. Se: www.european-agency.org/publications/reviews/raising-the-achievement-of-all-learners-in-inclusive-education-literature
- *Guidance for teachers and school leaders [Veiledning for lærere og skoleledere]*. Se: www.european-agency.org/agency-projects/raising-achievement.

REFERANSER

De forente nasjoner, 1989. *Konvensjonen om barnets rettigheter*. New York: De forente nasjoner

De forente nasjoner, 2006. *De forente nasjoner Konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne*. New York: De forente nasjoner. www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-2.html (Hentet september 2017)

De forente nasjoner, 2015. *Bærekraftige utviklingsmål. Mål 4: Kvalitetsutdanning*. www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals/goal-4-quality-education.html (Hentet september 2017)

Enabling Education Network (EENET), 2017. *Quote of the Week [Ukens sitat]*. 10. juli 2017. twitter.com/GlobalEENET/status/884318037763141632 (Hentet oktober 2017)

Europakommisjonen, 2017. *Teachers and school leaders in schools as learning organisations. Guiding Principles for policy development in school education [Lærere og skoleleder i skoler som læringsorganisasjoner. Veiledende prinsipper for utvikling av retningslinjer i skoleutdanning]*. Rapport fra ET 2020 arbeidsgruppeskoler 2016–2018. ec.europa.eu/education/sites/education/files/teachers-school-leaders-wg-0917_en.pdf (Hentet oktober 2017)

European Agency for Special Needs and Inclusive Education, 2015. *Posisjonen til Agency på inkluderende opplæringssystemer*. Odense, Danmark. www.european-agency.org/publications/brochures-and-flyers/agency-position-on-inclusive-education-systems-flyer (Hentet august 2017)

Mitchell, D., 2014. *What Really Works in Special and Inclusive Education: Using Evidence-Based Teaching Strategies [Hva som virkelig fungerer i spesial- og inkluderende opplæring: Bruke bevisbaserte undervisningsstrategier]*. London: Routledge

Rådet for den europeiske union, 2017. *Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council, on Inclusion in Diversity to achieve a High Quality Education for All [Rådets og medlemslandenes statsrepresentanters konklusjoner om inkludering i mangfold for å oppnå høykvalitets utdanning for alle]*. 2017/C 62/02. eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.ENG (Hentet oktober 2017)

Sekretariatet:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brüssel-kontoret:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org